

Cirkulární ekonomiku potřebujeme podpořit, ne brzdit. Firmy jako jednu z brzd často označují nejasnosti a zbytečné komplikace kolem definice „odpad/neodpad“

Nejasná definice jako brzda cirkulární ekonomiky

Na začátku roku 2021 začal platit nový zákon o odpadech, který opět nepřinesl významný posun v oblasti recyklace. Členové Svazu průmyslu upozorňují, že takto nastavená legislativa značně omezuje rozvoj cirkulární ekonomiky, a to tím, že musí zvláště nakládat s danou surovinou jako s odpadem, byť je jasné, že se nejedná o odpad, nýbrž o výrobek nebo jeho součást, a že splňují veškeré jiné technické normy. Firmy v některých případech musí složitě řešit například logistiku, která je jiná, když jde o převoz odpadu oproti převozu výrobku. V minulosti stačilo povolení krajského úřadu v místě, kde je provozováno zařízení k využití odpadů. I firmy, které dlouhá léta uvádějí recyklované výrobky na trh, nyní bohužel nemají jistotu, že MPO jim udělí kladné stanovisko. Jedná se tedy o výrazný krok zpět v cíli rozvoje recyklace potažmo k zavedení cirkulární ekonomiky do praxe.

Svaz průmyslu nerozumí, proč stát potlačuje využití odpadů, neboť političtí představitelé často mediálně deklarují potřebu navyšování kapacit recyklace a i z hlediska EU má ČR závazné cíle recyklace komunálního odpadu, které bude muset plnit. Nová evropská odpadová strategie nabádá naopak k co největšímu využívání surovin z odpadů pro nové výrobky. Jako Svaz průmyslu nevidíme žádný důvod brzdit výrobky certifikované a plně odpovídající evropským i světovým technickým normám, výrobky po mnoho let standardně obchodované na trhu, o něž je nepolevující zájem.

V čem firmy spatřují značnou bariéru, je samotný výklad definice, co je odpad a co už výrobek, kde navíc musí splňovat řadu dalších velmi přísných nařízení, zákonů či technických norem. Příkladem jsou velmi přísné požadavky REACH – například registrace látek a doložení oprávněnosti využívání výjimky z registrace zpětně získaných látek z odpadů dle nařízení.

Praxe potřebuje jednodušší řešení – jedná se o problém napříč mnoha sektorů

- Pro firmy je velmi důležité, aby byla jasně specifikována definice či její výklad, co je odpad a co už odpadem není. Na významnost bariéry upozorňují firmy napříč komoditami od recyklace chladiv pro větrání a elektroniku přes automobilový sektor, zpracovatele pneumatik až po směsné plasty, například:
 - Výrobci zařízení pro chlazení větrání mají použité chladivo, což je z pohledu současné legislativy odpad, který se dá ale lehce zrecyklovat a vrátit zpět do oběhu.
 - V automobilovém sektoru u mrznoucích a nemrznoucích směsí, které jdou bez problémů regenerovat a používat zpátky ve vozidlech.

- Výrobci pryžového granulátu jakožto výstup z recyklace opotřebovaných pneumatik uvádějí na trh pryžový granulát, jež je využit jako výrobek v nezměněné formě – vsyp do sportoviště. Ostatní použití je ve formě suroviny, kdy konečný výrobek (například pryžovou desku) vyrábí až firma jiná, a to smícháním různých surovin. Bylo by vhodné v tomto případě vydefinovat rozdíly na požadavky pro výrobky/suroviny.
- Jako komplikace uvádí problémy v logistice, kdy logistika spojená s odpadovým hospodářstvím je trochu jiná než logistika spojená s výrobkem. Nelze využívat reverzní logistiku a svoz dílů na dealerskou síť. Nejde, aby se díly svázely zpátky, protože jsou klasifikovány jako odpad. Kdyby se tento aspekt vyřešil, usnadnilo by to nasazování recyklátů zpátky do výroby. Dále firmy zdůrazňují problémy v administrativním procesu, kdy žádají MPO o rozšíření provozního řádu, kterému dopodrobna vysvětlují, že už řadu let z odpadů vytváří výrobek a až nyní s platností nové legislativy mají problém, zda dostanou vůbec kladné stanovisko, i když splňují veškeré technické podmínky, které pro výrobky existují. Problém může být i s vývozem výrobků, které jsou stále legislativně vedeny jako odpad. V praxi to znamená, že firma může například plast použít, recyklovat, něco vyrobit, ale konečný produkt je podle ústředních orgánů nově stále odpad. To je nová a velmi podstatná umělá komplikace pro fungování recyklace jako takové.

Jak napravit situaci, aby firmy měly jasno a byly dál konkurenceschopné

- 1) Připravit komoditně definované vyhlášky na oblast odpad x neodpad pro vybrané komodity. Připravit vyhlášku tak, aby byla stručná, jasná, a tam, kde je to v kontextu dané komodity účelné s odkazem na technické normy, které by se tím staly právně závazné.
- 2) Tam, kde je to možné k dosažení účelu, by hlavním kritériem pro přechod odpad x neodpad měla být evropská technická norma; ta by měla být pro další využití suroviny plně postačující; další požadavky nad evropskou normu by měly být podrobně zdůvodněny včetně analýzy dopadů; technické normy jsou v rámci EU základem kvality - respektují je jak výrobci druhotných surovin, tak odběratelé; vyhláška by měla příslušnou normu zezávnit a při jejím splnění by odpad přestal být odpadem. Právě propojenost na evropské technické normy považujeme za hlavní řešení.
- 3) Provéřit efektivitu nové kompetence MPO k rozhodování o každém jednotlivém výrobku z odpadu v ČR (§§ 9 a 10 zákona); dříve měly tuto kompetenci krajské úřady, které zároveň povolují příslušná zařízení, kde recyklované výrobky vznikají – zde byla jasná kompetence posoudit, zda je věc odpadem, či nikoli ve vztahu k tomu, jakou technologií prošla a jaké má kvalitativní složení; bylo to svázáno s příslušným zařízením a jeho podmínkami, což dávalo jasnou logiku a bylo to dobře kontrolovatelné; MPO nemá kapacity na posuzování těchto věcí; důležitý pro firmy je i parametr času; žadatelé jsou často firmy, které více než 20 let standardně uvádějí recyklované výrobky na trh a ani ti nemají vůbec jistotu, že obdrží kladné stanovisko; takový systém nepřispívá k potřebnému rozvoji kapacit recyklace.

Závěr

Svaz průmyslu apeluje na státní instituce, aby výše popsaný problém se začal urychleně řešit tak, aby výrobci opět mohli svými výrobky pomáhat státu s naplňováním evropské strategie cirkulární ekonomiky. Je potřeba s rozvahou odstranit nesmyslné byrokratické omezení a zbytečnou administrativní zátěž.

Příloha: Legislativní rámec

V ustanovení § 9 a 10 zákona o odpadech je upraven tzv. režim přechodu odpad neodpad. To znamená, že se nastavují podmínky, postupy a kvalitativní kritéria, při jejichž splnění přestává být daný materiál odpadem, a vystupuje tedy z odpadového režimu.

Zjednodušeně lze říci, že uvedený režim se rozděluje na následující dvě skupiny předpokládaných postupů:

1) Odpady, pro které není vyžadováno individuální povolení a ukončení odpadového režimu je povoleno ze zákona na základě splnění zákonných podmínek; tento režim platí pro všechny zákonem předpokládané odpady, které splní podmínky zakotvené v § 9 odst. 1 až 3 zákon o odpadech.

- Odpady určené k tepelnému zpracování, odpady určené k zasypávání; používání kalů na zemědělské půdě; použití odpadů na technické zabezpečení skládky; odpady, které mají nastavena kritéria evropských předpisem – železný, hliníkový a měděný šrot, skleněné střepy; odpady, které mají nastavena kritéria prováděcím předpisem – komposty, digestát, recyklované kamenivo, znovuzískaná asfaltová směs

2) Odpady, u nichž o ukončení odpadového režimu rozhoduje krajský úřad INDIVIDUÁLNĚ v souvislosti s povolením provozu zařízení k využití odpadu – v zařízení může docházet k recyklaci nebo jinému využití odpadu, kterým přestává být daný odpad odpadem.

- KÚ by měl vycházet z požadavků norem na materiály, výrobky, požadavků právních předpisů na složení materiálů a výrobků na obsah škodlivin (např. Nařízení 1021/2019 o perzistentních organických znečišťujících látkách) apod.

- Žadatel připojí k žádosti vyjádření MPO, zda se výsledná věc běžně využívá ke konkrétnímu účelu, zda pro ni existuje trh nebo poptávka a zda splňuje pravidla pro uvádění výrobků na trh + připojí závazné stanovisko krajské hygienické stanice z hlediska dopadů na zdraví.